

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1729. usque ad annum 1731

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1785

VD18 13322648

§. 33. Alexandri Sigismundi Principis atque Augustani Episcopi literæ ad
Cæsarem hac in caussa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67677)

Sæc. XVIII. tur, quod hic in binis decretis verborum
 A. C. 1731. *Lutherani* usus fuerit, cum tamen hic
 terminus in scriptis publicis vel decretis
 non sit usitatus, proin prædicatum in
 Instrumento pacis Westphalicæ recep-
 tum potius esset adhibendum. Ad
 hæc tamen respondit Magistratus Ca-
 tholicus, se hoc termino Augustanæ
 Confessioni addictis injuriam vel offen-
 sam inferre noluisse, vicissim vero eos
 die secunda Februarii admonuit, ut
prædicatum Augustanæ Confessionis, ut
 pote in Instrumento P. W. aliisque
 Constitutionibus Imperii publicis ubi-
 que receptum, in Camera Imperiali
 præscriptum & in Executionis recessu
 usitatum nullatenus negligant, nec
 prædicato *Evangelicorum* sibi PRIVA-
 TIVE recens arrogato utantur, per
 inde acsi Catholici non æque Evange-
 lici forent.

§. XXXIII.

*Alexandri Sigismundi literæ ad Im-
 peratorem hac in causa.*

Sequenti die Reverendissimus ac Sa-
 renissimus Episcopus & Princeps
 Augustanus Alexander Sigismundus
 ad Carolum VI. Imperatorem literas
 dedit, quibus significabat, Catholicum
 Magistratum ad eam deductum esse nec
 cessi-

Sæc. XVIII.
A. C. 1731.

cessitatem, ut ob Emigrantes maximo numero affluentes ad præcavenda inter utriusque Religionis Cives dissidia, continua pericula, turbas & tumultus Cæsareæ suæ Majestatis patrociniū opemque imploraret, quatenus prompta ac severa sanctione A catholicis Magistratui inhibeat, ne imposterum sine Catholici Senatus consensu ejusmodi emigrantes in urbem aliunde jam pauperibus quamplurimis repletam reciperet, nec eis tot quietis dies sine tumultus periculo concederet, sed potius trecentis illis ex benignitate assumptis contentus esset. Hoc idem, ut sacræ Cæsareæ Majestati supplex proponeret, se a Catholicis rogatum fuisse asserbat Episcopus, eorum ergo petitioni ad conservandam tranquillitatem, securitatemque tantopere necessariæ & unice ad pacem & concordiam collimanti obsecundaturus, Cæsari supplicasset, ut petitam sanctionem maturare, hacque ratione imminens malum tempestive prævertere velit &c.

Pariter die decima sexta Februarii Senatus A catholicus ad *Corpus* ut vocant, *Evangelicum*, necnon ad ipsum Imperatorem datis literis Catholicum Magistratum accusabat, quod violata pace Westphalica Emigrantibus varias molestias intulisset. Porro de mutuis
Pp 5 hisce

Sæc. XVIII. hisce querelis Cæsareo - Imperiale Coo
 A. C. 1731. filium suam sententiam ac iudicium
 ad Imperatorem transmissit, & Fride-
 ricus Guilielmus Borussix Rex die se-
 cunda Februarii Salisburgensem Archie-
 episcopum rogabat, ut neo-converto-
 rum emigrationem concessis commo-
 tus literis, ac redditis eorum bene
 promovere velit, ipse vero cunctis ad
 Borussicas ditiones transitoris omnia
 opem pollicitus est. Eadem die Ca-
 tholicus Magistratus Cæsari exposuit,
 quam enormiter in hac emigrationis
 caussa per varias partis Acatolicæ
 dispositiones privative sibi arrogatis,
 & periculosas circumvagations contra
 proprias declarationes in commisso sibi
 communi Rempublicam gubernandi
 jure & officio fuerit læsus ac turbatus,
 ex altera autem parte quam grave
 onus per importune petitam, & clam
 sub variis prætextibus usurpatam
 emigrantium receptionem Urbi Augu-
 stanæ vel eo ex capite accesserit, quod
 ex his potissimi sint pauperes, & a po-
 tiori ad civilia vel alia servitia omnino
 inhabiles, proin nonnisi ex elemosinis
 ad ceterorum, quorum pene infinitus
 Augustæ numerus esset, damnum se-
 stentandi forent, aliunde vero ob horum
 præsentiam non paucis utriusque Reli-
 gionis famulis, operariis atque ancillis
 victum

victum quærendi opportunitas subtrahe- Sæc. XVIII.
 retur. His expositis Senatus Cæsari A. C. 1731.
 infuper ob oculos posuit, quod hæc
 ipsa calamitas civibus præcipue Catho-
 licis imminens certo ac infallibiliter ti-
 mendos, & vix non jam erumpentes,
 & nonnisi portarum occlusione præca-
 vendos tumultus non modo inter Ca-
 tholicos cives, ceterosque incolas sed
 & circumvicinos Catholicos rusticos
 accerferet, si Acatholicus Magistratus
 præter trecentos illos amore pacis in
 Urbem admissos, plures ejusmodi exu-
 les ad hanc mixtæ Religionis Civita-
 tem assumpturus esset. Quapropter Se-
 natus Cæsari supplicabat, ne Acatho-
 licorum precibus devictus, permetteret,
 ut ob immaturum sectæ suæ Zelum
 Acatholici novo tot hominum affluxu
 Urbem & Cives magis adhuc gravare
 præsumant. Cum autem timeret Se-
 natus Catholicus, ne artificiosa, mi-
 nusque sincera actitorum relatione Cæ-
 sar præveniretur, eidem plenam rei
 gestæ relationem publicis documentis
 instructam transmissit, supplex, ut Cæ-
 sare sua Majestas decerneret, quid
 Catholicis agendum, si forte Acatho-
 licis aliis Emigrantibus proxime adven-
 turis ingressum, vel circum mœnia sub-
 sistendi copiam dare, hocque sub ob-
 tentu eos clam ac sensim in urbem
 du-

Sæc. XVIII.

A. C. 1731

ducere præsumerent, aut a sua Maie-
state ad id facultatem extorquerent.
Denique supplicabat Magistratus Catho-
licus, ut Imperator Acatholicis
competentem, & hucusque sibi soli
rogatam gubernandi licentiam hac
re inhiheret, vel maxime ideo, qui
vi Instrumenti pacis Westphalicæ Ma-
gistratus Acatholicus præter libentem
emigrantium transitum nil amplius pos-
tulare ac prætere quæat.

Proxima autem die decima quarta
Februarii rursus Magistratus Catho-
licus apud Cæsarem querebatur, quod
Acatholicus facta ad Corpus, ut vo-
cant Evangelicum recursu in Catho-
licum varias, infestas & frivolas culpas
congresserit, adeo, ut Saxoniarum Oratores
Emigrantes durius habitos, multa ob-
stacula eis opposita, urbisque portas
propria auctoritate a Catholico Magi-
stratu occlusas Senatui exprobravit, ac
funesta inde oritura mala comminatus
sit. Insuper die decima octava ejus-
dem Mensis Magistratus Catholicus de-
nuo Imperatori exponebat, etiam a
plebe Acatholica nonnullos datis Ro-
tisbonam literis Senatui Catholicum
pudendis mendaciis, probis & calum-
niis protervum in modum profecidisse,
ejusque providas functiones ad confer-
vandam pacem securitatemque adeo
necessaria-

Sæc. XVIII.
A. C. 1731.

necessarias in malam partem interpretatos fuisse, & Magistratum inclementiæ erga Emigrantes falso insimulasse, ac demum quod Senatus decreta ipsemet Episcopus Augustanus improbasset, per manifestam calumniam in vulgus sparsisse: præterea querebatur Magistratus Catholicus, quorundam Civium Lutheranorum proterviam eo devenisse, ut eorum quidam ipsum Catholicum Duumvirum maxime indignis convitiis, maledictis & calumniis nuperime effusis laceffere ejusque maturas non minus quam necessarias ordinationes procaciter traducere non erubescerent: Ad præcavendas igitur animorum exacerbationes indeque orituros in plebe tumultus Magistratus Catholicus Cæsarem rogabat, ut communia Civitatis jura auctoritatemque ab ejusmodi petulantibus, & privative arrogato Urbis regimine vindicare, necnon severe inhibere velit, ne præter trecentos illos ex benevolentia receptos alii plures (uti hucusque factum) clam variis artibus in Urbem non sine maximo Civium onere introducerentur, nec ex illicito concubitu procreati juvenes Salisburgenses artium Mechanicarum Professoribus contra Opificum leges obtruderentur.

Inte-

Sæc. XVIII.

A. C. 1731.

Interim ex communi utriusque Magistratus consensu publico proclamatum interdictum, ne Cives vel verbis vel literis de Emigrantium negotio ad invidiam alterutrius partis agerent: nihilominus ipsemet Magistratus Acatolicus querulas suas ad Cæsarem literas contra Magistratum Catholicum Augustæ publicis typis vulgavit, quarum hujus causæ series in illis acerbissimis (verba sunt in libello supplici ad Cæsarem contenta) aculeato, & longe mordacissimo stylo relata, & in sinistram sensum detorta, multis maximi momenti pressis, aliis pluribus vel contra rei veritatem admixtis, vel unice ad concitantem invidiam exaggeratis exposita fuisset. Haec de causa Senatus Catholicus die decima quinta Martii Imperatori supplicabat, quatenus ad vindicandam suam innocentiam ac honorem eidem liceret genuinam facti relationem typis edere & præcipuas Magistratus Acatolicus criminationes diluere: Cum ergo Catholicum argueret I. inclementiæ erga Emigrantes II. privativæ jurisdictionis sæpius arrogatæ contra Magistratum Acatolicum III. stabilitæ regiminis formæ exinde perturbatæ, & demum penitus evertendæ, contra utriusque partis concordiam, communitatem quietem ac tranquillitatem. Ad

primum ergo respondit Magistratus Ca- Sæc. XVIII.
 tholicus, se commiserationem ore & A. C. 1731.
 opere ostendisse, eoquod proprio motu
 hos miseros in communes extra mœnia
 domos recepisset, & in communi ter-
 ritorio datis quatuor quieti diebus eos
communibus lectis aliisque necessariis
 instruxisset, in accessum ad Urbis Ec-
 clesias, & trecentorum receptionem
 consensisset, eosque insuper largius
 eleemosynis iuvisset, nisi ipsimet Aca-
 tholici de immenso pene eleemosyna-
 rum affluxu gloriantes, oblatum Ca-
 tholicorum subsidium nec acceptassent,
 nec petiissent: Cum vero Acatholici
 Catholicis Senatoribus objecissent, quod
 rusticos conjugatos Urbe exclusissent,
 id lege municipali prohibitum esse re-
 spondit Senatus Catholicus, cum nulli
 sine civitatis jure in urbe tolerentur,
 & ipsimet Acatholici hos rusticos dun-
 taxat ad unam alteramve diem usque
 ad eorum discessum admitti, nullate-
 nus autem perpetuo in urbe retineri,
 ore & calamo petiissent, quamvis post-
 ea sub obtentu innuptos ad Civium ob-
 sequia admittendi, ex prima emigran-
 tium turma ferme omnes etiam conju-
 gatos, infirmos & inhabiles non sine
 maximo operariorum præjudicio & con-
 tagionis periculo in urbem intrussissent.
 Ceterum a Catholico Senatu his alie-
 nige-

Sæc. XVIII. nigenis nil aliud fuisset denegatum,
 A. C. 1731. nisi quod sine legum municipalium vio-
 latione, quietis, & unionis jactura,
 & Civium damno concedi non potuit.
 Ad secundum & tertium accusationis
 caput opposuit Magistratus Catholicus
 se potiori jure de læsa regiminis par-
 tate querendi causam habere, eoque
 Magistratus Acatholicus inconsulto &
 inscio Catholico hos peregrinos in
 commune Urbis territorium introduxi-
 set, eis privativa auctoritate commu-
 nes habitationes assignasset, eorum
 numerum conscripisset, eorum com-
 meatus literas examinasset, milites ad
 illorum custodiam constituisset, pro
 regulando eorum ingressu mandata ad
 Urbis portas dedisset, & quamplurimos
 in urbem admissos in Civium ædibus
 collocasset &c. ac quamvis eorum ad
 famulatum receptio communi consensu
 ea lege indulta fuisset, ut in pleno
 Senatu exacta fieret relatio, quot & a
 quibus hi rustici in civium famula-
 tum recepti fuissent, & quamvis hæc
 ipsa relatio plusquam quinquies fuisset
 postulata, & toties promissa, ad hunc
 tamen usque diem *contra tam iterum
 stipulatam fidem* illa obtineri non potue-
 rit, donec die vigesima quinta Januarii
 jamjam quingenti Emigrantes ante Ur-
 bis portas fuissent.

Cum

Sæc. XVIII.
A. C. 1731.

Cum autem Magistratus Acatolicus propositum tumultus periculum ex Emigrantium receptione timendum hac ratione retunderet, quod ex circumvicinis rusticis Catholicis centeni & centeni supplicantium more certis diebus urbem ingrediantur, quin inde tumultus oriretur, ad hanc paritatem respondit Magistratus Catholicus, has supplicationes multis retro sæculis ante Lutheri incunabula Augustæ fuisse celebratas, proin nequidem per somnium a Magistratu Acatolico prohibendas, hosque peregrinantes recta & duntaxat ad visitanda Tempa tanquam devotionis suæ terminum properare, nec perpetuam in Urbe habitationem intendere, sed peracto pietatis exercitio ex Urbe ad suos non sine maximo civium Acatolicorum emolumento quiete reverti: E contrario autem Emigrantes Augustam, quamvis hæc Urbs nec competens nec necessarius esset emigrationis & subsistentiæ terminus, venire, & cum maximo pauperum, famulorum & civium damno, & tumultus periculo, ut perpetuo in urbe subsisterent, exigere.

Immerito etiam ab Acatolicis expositum querebatur Magistratus Catholicus, quod Emigrantes extra urbem non tam collocari, quam ob illorum
Hist. Eccles. Tom. LXXIII. Qq nu-

Sæc. XVIII.
A. C. 1731.

numerum potius compingi deberent, id falsum esse reponebant Catholicis, eo quod in primo Religionis servata Lutherani cives certatim tot ad suas aedes attraxissent, ut ceteris superfluum esset locus, & si non fuerit, id impetandum esse Magistratui A Catholicis, qui, id suadentibus Catholicis, hereticos non item Oberhusium & Pletheimium abduxissent. Postea Catholicus Duumvir & Ilfungius Nosocomii Præfectus impactam hanc calumniam, perinde ac si iniqua & Christiano & prudente ac morigerato homine indigna crudelitate usum culcitrarum etiam petenti Magistratui A Catholicis deprecassent, a se amoliebantur, per testes comprobando, quod simul ac stramentitiae ejusmodi mattæ fuerint petite, ex Catholici Duumviri mandato stramentum fuerint suppeditatæ. Id cum invidiam haud possent A Catholicis maligne interpretantem promptam hanc voluntatem interpretabantur perinde ac si id Catholici Duumvir potius aliorum vituperationum veritus, quam miseratione motus fecisset, cumque id ipsum A Catholicis in quoque ad Cæsarem literis exposcerent, de sinistra & maligna hac interpretatione Catholicus Duumvir vehementer exoptulabat, ostendens, quod solo charitatis Christianæ titulo impetari

pulsus consensisset, id inde patere, quia Sæc. XVIII. A. C. 1731.
 has culcitræ utpote pro solis pestiferis
 huiatibus Civibus specialiter destinatas
 jure denegare potuisset, hi autem alie-
 nigenæ nullo *civilegii aut communitatis*
 nexu conjuncti essent. Acrius adhuc
 illum pungebat calumnia, qua Acathe-
 licus epistolæ ad Cæsarem datæ Au-
 ctor gravem hunc Virum insimulabat,
 perinde ac si tanto in Protestantes odio
 flagraret, ut *etiam Civibus Lutheranis,*
si contagione afflictæ forent, sine scrupulo
hasce culcitræ denegasset. Iniquissimo
 igitur ferebat animo, quod hic Auctor
 tam scandalosam & malignam opinio-
 nem conceperit de Viro erga ipsos Augu-
 stanæ Confessionis Cives optime me-
 rito, perinde ac si Hic inter hosce ru-
 sticos nec sibi nec Aatholicis alio quam
 communi charitatis nexu conjunctos,
 & inter dilectos Concives suos tam ex
 Divino, naturali & gentium jure, quam
 ex Civitatis legibus quasi devinctos
 nullum discrimen facere nosset, cum
 tamen omnes & singuli de pacifico &
 moderato hujus Duumviri animo &
 charitatis officii omni data occasione
 etiam erga Aatholicos cives exhibitis
 testari possent &c. ex ejusmodi autem
 calumnia publicis typis in Urbe vul-
 gata nil aliud expectandum esset, quam
 inter plebeios & Cives exacerbatio
 Qq 2 ani-

Sæc. XVIII.
A. C. 1731.

animi, debitæ obedientiæ, veneratio-
nis, & amoris neglectus, Superiorum
contemptus, ac denique seditiosus
multus &c. Parem quoque indigni-
tatem excitavit altera ejusdem
storis criminatio, qua Duumviro Ca-
tholico imputabat, quod Hic ex
odio nullum ex quingentis rusticis post
adventantibus nisi sub hac naturæ,
tium & Imperii juribus contraria
tione, ut deinceps adventuri ab Urbe arce-
tur, nec quieti dies daretur, contra omnia
stianam, humanam & ipsis bestiis debita
charitatem & miserationem admiserit. Hæc
vero calumnia ipsum etiam Augu-
stum Episcopum & Bavarix Electorem
petere videbatur, eo quod etiam
juxta hunc convitiatorem ex odio &
non ob communem quietem & securi-
tatem conservandi studium die 15. Dec.
1731. per suum territorium transeun-
tibus nullam omnino moram, aut sese
invicem separandi, aut in eorum terra
manendi copiam dedissent: cum tamen
nec ex naturali, nec ex gentium aut Im-
perii jure nec ex consuetudine inter
tholicos & Protestantes recepta id
ceptum sit, nec debita charitas & con-
miseratio ad hoc solum restringatur,
ut a sua fide deficientes vel omnes vel
aliqui in omnes urbes, quas pertra-
seunt, recipiantur, aut plures in vel
extra urbem quietis dies necessario eis

concedantur: potius autem hisce juri- Sæc. XVIII.
 bus plene sit satisfactum, si *salva com-* A. C. 1731.
muni & publica quiete ac securitate eis
 communia non item singularia chari-
 tatis obsequia per eleemosynas aliaque
 subsidia præstentur, præcipue, cum
 pace Westphalica nil aliud præcipiatur,
 nisi *liber transitus* per urbes, per quas
transire omnino necessarium est. Nisi
 vero Magistratus Catholicus provida
 hac conditione immoderatum Religio-
 nis Zelum moderasset, absdubio Sa-
 lisburgenses rustici singulari Luthera-
 norum civium charitate pellesti una-
 omnes Augustam contendissent, & pa-
 lam vel clandestine multa eorum millia
 non sine maximo civium damno, &
 tumultus periculo in Urbem involassent.

Ex his inferebat Catholicus Magi-
 stratus I. se æquissimo jure petiisse,
 ut sibi commeatus literæ, quibus hi
 Emigrantes provisi essent, communi-
 carentur. II. Ut, quam ex religioni-
 bus in Romano Imperio toleratis hi
 transfugæ profiterentur, coram utro-
 que Magistratu non ex erroneo plebis
 rumore sed vel Emigrantium literis,
 aut fidei confessione aut ex alio fide
 digno testimonio probaretur; cum ta-
 men Magistratus Aatholicus insuper-
 habita Duumviri Catholici petitione
 non nisi *tres* ejusmodi commeatus lite-
 ras,

Qq 3.

Sæc. XVIII. ras, imo & earum duntaxat transfusa
A. C. 1731. misisset, & de examine, quod tamen
 nonnisi cum paucissimis characteribus
 gnaris emigrantibus habitum fuit, ni-
 hil omnino Magistratui Catholico fu-
 set communicatum, proin nulla certum
 de eorum religione notitia habita sit. ut
 forte ea exinde constaret, quod hi
 stici tam Kauffburi, quam Augustanæ
 frontem signo Crucis munirent, petra-
 tunderent, & in Augustanæ Confessionis
 nis Ecclesiis in genua pro veteri more
 procumberent. Atrox igitur calu-
 lumnia Magistratui Catholico ab
 store per hoc impacta fuerit, dum Ce-
 sari exposuit, has commeatus literas
 exhiberi, & Civium ædes, in quibus
 hi Emigrantes habitarent, designari
 a Magistratu Catholico ideo fuisse pe-
 titum, ut hos miseros malevolis
Catholicis tanquam furoris sui victimis
exponeret, ac propterea ipse nihil
 tamen suarum partium fuisset, pro
 rum defensione disposuisset. *his*
 Duumvir Catholicus falsitatis com-
 ex eo, quod habita notitia de Em-
 grantium adventu mox proposuit
 eos ad Augustanæ Confessionis Tem-
 plum, omniumque securitate militum
 insuper Medicos, qui de eorum salu-
 tate curam haberent, designaret.

providum tamen hoc consilium Magi-
 stratus A catholicus rejecerit, & ubi
 Catholicus contra *privativam* dispositio-
 nem reclamabat, id Auctor ita maligne
 interpretatus sit, perinde ac si in emi-
 grantium defensionem ab A catholicico
 Magistratu facta, Catholicus contra
 Officii sui debitum improbasset.

Sæc. XVIII.
 A. C. 1731.

His fusius expositis Magistratus Ca-
 tholicus alteram & quidem palmarem
 A catholicici accusationem diluit, scilicet,
 quod ipse *Urbis portas non aperiri jussis-*
set. Hujus mandati æquitatem com-
 probatam reddidit I. quia quamvis
 Magistratus A catholicicus pollicitus esset,
 quod prima Emigrantium turma non
 diutius nec perpetuo sed duntaxat uno
 alterove die ad quietem se in Urbe
 retentura esset, postea tamen omnes
 clam in urbem admisisset, & nequidem
 de conditione, religione &c. usque ad
 adventum aliorum quingentorum Emi-
 grantium, notitiam Catholico Magi-
 stratu communicasset. II. Quia de
 altera hac turma plures contra datam
 fidem clam in Civitatem introduxit,
 & Catholico Magistratu hoc in negotio
 tale dedit responsum, ac si solus Magi-
 stratus A catholicicus omnia private
 ex plenitudine potestatis agere & dispo-
 nere posset, nec desuper alteri parti re-
 spondere teneretur. III. Quia non nisi

Qq 4

per

Sæc. XVIII. per sex diei horas portæ non fuerint
A. C. 1731. apertæ, (mox autem post factam de-
 clarationem reſerata) & id quidem,
 ne clandestine plures in Urbem im-
 perent, sed communis tranquillitas con-
 ſervaretur, ac tumultus & pericula
 aliquot centum civium excuſus ad in-
 emigrantes præcaveretur. Cum ergo
 proſequebatur Catholicus Duumvir,
 ex his manifeſtum ſit I. cuncta a
 diſpoſita ad conſervandam Reipublicæ
 quietem & ſecuritatem collimaffe, II.
 Magistratum Catholicum in ſuo par-
 tatis, & communi auctoritate regendi
 jure per privative arrogatam jurisdic-
 tionem fuiſſe graviffime læſum, III. Hanc
 multis impactis calumniis, & inſer-
 mendaciis injurioſe traductum &c. hinc
 Cæſareæ ſuæ Majestati humiliter ſup-
 plicatum, ut edicto præcavere vellet
 ne Urbs pluribus quam illis trecentis
 Emigrantibus deinceps gravaretur, &
 ob calumnioſum ſuum ſcriptum Apo-
 tholicus Magiſtratus reprehenſus, nec
 non ad communem pacem & conſer-
 vationem revocatus, cives ad ſeditiones
 contumelioſis ejuſmodi libellis publicis
 editis deinceps concitare prohiberetur,
 ac denique Catholico Magiſtrato præ-
 ſcriberetur, qua ratione impoſterum
 hoc in negotio agendum eſſet.

§. XXXIV.